

Dijaloško pripovijedanje

Vinko Juzbašić, *DODIR NEBA*, Vlastita naklada i Piksel print, Bošnjaci, 2019.

Roman *Dodir neba* neobično je ispričana priča o životu u zapadnome Srijemu, konkretnije, u autorovome selu, to jest u Bošnjacima sredinom 20. stoljeća. Pripovijedanje Vinka Juzbašića, koliko god se oslanjalo na tradicionalne pripovjedačke postupke, u sebi sadrži i modernistički pokušaj da se pripovjedna građa iznese na neočekivan, drugačiji, pomalo eksperimentalan način. U romanu je riječ o nekoliko obitelji čije se životne priče dotiču i prepliću. Radnja započinje 1938. godine, pred početak Drugoga svjetskog rata, a nastavlja se sve do poslijeratnih godina, koje hrvatskome življu također (kao i one ratne) donose stradanja. Da bi izbjegao tradicionalni pristup temi, još više, da bi naglasio ljepotu zavičajnoga govora, autor se odlučio za dijaloško pripovijedanje. Stoga je radnja romana ispričana kroz dijaloge likova. Likovi su pak jezično karakterizirani te je u takvome pripovijedanju dominantan zavičajni govor. Odlučivši se za ovakav pristup, autor je zaboravu preoteo govor koji je već sada pomalo potisnut i sve više izumire. Štoviše, omogućio je sebi, kao autoru, stanovito zadovoljstvo ispisivanja govora koji je oblikovao naraštaje prije njega i koji je bio i jest dijelom ne samo hrvatske kulturne baštine, nego i identiteta Juzbašićevih sumještana.

Budući da je autor odabrao dijaloško pripovijedanje kao umjetnički postupak, njegovo se kazivanje ponekad može usporediti sa živošću dramskih replika. Naracija i deskripcija su stoga reducirane, svedene na najmanju mjeru proisteklu iz nužnosti povezivanja pojedinih pripovjednih cjelina u svrhu pojašnjenja određenih dijelova romana. Pišćevi komentari u ovakvome pristupu gotovo posve izostaju te su pripovjedni dijelovi često na razini didaskalija. U takvome umjetničkom eksperimentu Vinko se Juzbašić ipak dobro snašao te njegov roman ima čitateljsku pozornost, jasnoću i pripovjedačku protočnost. To je ostvareno zahvaljujući živim dijalogima ostvarenim bogatim i privlačnim šokačkim govorom.

Još jedna neobičnost krasí Juzbašićev roman. Naime, pred čitateljem se otvara svijet jednoga sela koje, u nekim životnim segmentima, ima odlike varošice: to je selo ujedno i općinsko središte, ima ono i krčmu, i trgovine, i ljekarnu te se u njemu odvija buran društveni život. Ima to selo i svoje Židove, i svoje Rome, koji ga moraju napustiti tijekom Drugoga svjetskog rata; ima ono i svoje domoljube, ali i predstavnike suprotstavljenih političkih opcija. Zato se jedni priklanjaju jednoj, drugi drugoj vojsci; jedni postaju domobranima i ustašama, drugi partizanima. Autor nastoji nepristrano prikazati ushite, ali i zablude i jednih, i drugih, i trećih. Time djelu daje i povijesnu dimenziju. Želeći ostvariti djelo s univerzalnim porukama, Vinko Juzbašić odustaje od zamisli tradicionalnih pripovjedača, koji romanu nameću jednoga glavnog lika. U romanu *Dodir neba* više je glavnih likova, više je sukobljenih, usporedno ispričanih sudbina – stoga bi se moglo reći da nijedan lik nije uistinu glavni, nego da selo ima

ulogu glavnoga lika. Prema tome, ovo je roman o selu, o njegovome životu u prijelomnim godinama pred početak, tijekom i neposredno nakon strašnoga rata.

Vinko Juzbašić u pripovijedanje vješto uklapa i duhovno-religiozne motive, napose ukazujući na pojavu neobične svjetlosti na nebu (*aurora borealis*), želeći ispričovijedane događaje povezati s fatimskim proročanstvom. Važno mjesto među likovima ima i bošnjački župnik, o kojemu autor govori s dosta naklonosti.

U konačnici, dade se zaključiti kako je Vinko Juzbašić romanom *Dodir neba* ostvario djelo utemeljeno u povijesnim zbivanjima, koja pripovjednome romanesknom tkivu čine kulisu, a u prednji je plan stavio šokački govor povezujući ga s ljudskom biti, s identitetom, kako svojih likova, tako i svojim osobnim. Stoga je roman *Dodir neba* vrijedno djelo kojemu pozornost trebaju darovati ne samo ljubitelji lijepe književnosti, nego i jezikoslovci, napose dijalektolozi.

Mato NEDIĆ